

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ ТА СПОРТ

**у контексті державної
програми розвитку фізичної культури в Україні:
досвід, проблеми, перспективи**

Присвячується 10-річчю факультету фізичного виховання і спорту

Житомир, 2014

Грибан Г. П.

Методична система фізичного виховання
як засіб формування фізкультурно-оздоровчих
компетентностей у студентів 104

Каплінський В. В., Асаулюк І. О.

Складові педагогічного авторитету вчителя фізичної культури 108

Козіброда Л. В., Гуртова Т. В., Безгребельна О. П., Козак І. Г.

Світоглядні орієнтації здорового способу життя
у фізкультурно-оздоровчій освіті студентської молоді 110

Корягін В. М., Блавт О. З.

Основи модифікацій у системі тестового контролю
у фізичному вихованні студентів спеціальних медичних груп 113

Костюк Ю. С., Погребенник Л. І.

Особливості організації навчально-виховного процесу
з фізичного виховання в сільських малокомплектних школах 115

Котова О. В.

Теоретико-методологічні засади та проблеми
підготовки майбутніх учителів фізичного виховання 118

Красуля М. А.

Современные требования к преподаванию
физического воспитания в ВУЗе 120

Кузнєцова О. Т.

Впровадження інноваційних технологій в навчальний
процес фізичного вдосконалення студентів
спеціальних медичних груп 124

Кузьминчук А. П.

Спеціальна фізична підготовка баскетболістів
вищого навчального закладу 127

Леонов Я. В., Путятіна Г. М.

Інноваційний підхід до підвищення кваліфікації
фахівців не олімпійського спорту 129

Мельничук Д. Р., Ляшко Ю. С.

Оцінка координаційних здібностей
у дітей середнього шкільного віку 132

Мулик К. В.

Спортивно-оздоровчий туризм, як засіб фізичного
виховання у дошкільних навчальних закладах 134

Мягченко О. С.

Гирьовий спорт у фізичному вихованні та професійній
підготовці студентів педагогічних університетів 137

Петров Д. О.

Науково-методичні рекомендації фізичного виховання
дітей дошкільного віку та учнів молодшої школи 140

Римик Р. В., Маланюк Л. Б., Партан Р. М.

Характеристика стану здоров'я школярів,
які виявили бажання займатися спортом 145

Романчук С. В., Людовик Т. В.

Професійно-прикладна фізична підготовка студентів ВНЗ
технічного профілю як соціально-економічна проблема 147

СКЛАДОВІ ПЕДАГОГІЧНОГО АВТОРИТЕТУ ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Каплінський В. В., Асаулюк І. О.

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

Постановка проблеми. Відомо, що слово «педагог» перекладається як *дітоводитель*, тобто людина, яка веде за собою інших. Однак, щоб успішно вести за собою інших, потрібно і себе «вести» до себе мудрішого, цікавішого, освіченішого, тобто триматись того напрямку, який виводить на шлях авторитету. А вже авторитет авансуватиме успіх, по-перше, особисто вчителю фізичної культури і його виховним впливам, по-друге, тій навчальній дисципліні, яку він веде, оскільки, чим вищий авторитет, тим важливіша для учнів навчальна дисципліна, провідником якої він є.

Серед способів здобуття влади над підлеглими авторитет є найнадійнішим і найпродуктивнішим, оскільки він вже сам собою є носієм сугестивного впливу. Навіть прямий вплив вчителя фізичної культури, який часто наштовхується на внутрішній опір, – при умові його авторитету буде супроводжуватись «зеленим світлом» для переходу інформації у внутрішній план особистості учня. Причина: влада авторитету, коефіцієнт корисної дії якої є набагато вищим і надійнішим, ніж авторитет влади. Авторитет є і надзвичайно вагомим коефіцієнтом професіоналізму вчителя фізичної культури і чи не найважливішим чинником його успішної діяльності. Адже існує прямий зв'язок, який набув «рангу» закономірності виховання: успішність виховних впливів залежить від ставлення до особистості. Становлення авторитету вчителя фізичної культури вимагає виокремлення його основних компонентів, що і стало метою нашого міні- дослідження.

Виклад основного матеріалу. Безперечно, що авторитет сам собою не приходить. Його становлення залежить від багатьох чинників. У яких же напрямках важливо працювати над собою педагогові, зокрема вчителю фізичної культури, щоб здобути авторитет серед педагогів та учнів? Назвемо ті компоненти, які найчастіше називали педагоги та студенти, продовжуючи незакінчене речення: *«Авторитет вчителя фізичної культури в першу чергу залежить від...»*. По – перше, це **високий професійний рівень, ерудиція, загальний світогляд**. У вчителі фізичної культури учні насамперед хочуть бачити професіонала у сфері фізичного виховання, який міг би дати поради щодо загартування, формування фізичних рис, здорового способу життя, фізичного самовдосконалення; міг би спрямувати у правильне русло самовиховання тощо. З іншого боку, – професіонала як педагога у широкому розумінні. Останнє

має особливе значення. «Якщо людина, – стверджував Ю. Азаров, – яка оволоділа тією чи іншою професією, залишається у своєму вузькопрофесійному світі, то вона багато втрачає як особистість, неминуче звужується її професійний діапазон, оскільки якості, якими володіє спеціаліст, збагачуються за рахунок суміжних, а часом, і прямо протилежних діяльностей». Не випадково Ейнштейн говорив, що Достоевський дав йому значно більше для відкриття теорії відносності, ніж відомий фізик Гаусс. *По – друге, це належний рівень внутрішньої культури, яка передбачає стриманість, тактовність, послідовність у своїх діях, єдність між словами і вчинками тощо. І це важливо не лише для педагога, а й для людини будь-якої іншої професії, а отже, і для спортсмена.* Доречним у цьому плані буде епізод із життя відомого спортсмена, чемпіона світу з фехтування на рапірах Володимира Смірнова. На той час він вже був чемпіоном Радянського Союзу з названого виду спорту, але ще не відомим у світі. Першим у світі тоді був фехтувальник на рапірах француз Фламен. На черговому чемпіонаті світу вони боролись між собою за золото. Після однієї з фехтувальних фраз арбітр, який вже звик до перемог Фламена, по суті, автоматично присвоїв йому перемогу. Це не сподобалось Фламену, і він підійшов до арбітра з вимогою зняти з нього незаслужену перемогу і віддати її Володимиру Смірнову. Однак суддя не став цього робити і наполіг на своєму рішенні. І тут сталося несподіване: після сигналу судді, що сповістив наступну фехтувальну фразу, Фламен підійшов до Смірнова, опустив шпагу і надав йому можливість нанести укол без відповіді. Це призвело до того, що титул чемпіона світу отримав В. Смірнов, саме він тоді вперше виборов світове золото першості, оскільки у нього було на один укол більше від Фламена. Фламен зберіг свою спортивну честь і гідність. Для нього це було важливішим, аніж отримати перемогу нечесним шляхом.

Досить привабливою є людина з таким високим рівнем внутрішньої культури, якій, окрім названих вище рис, притаманна ще й така шляхетність.

По – третє, максимальний прояв своєї індивідуальності та наявність власної позиції.

Прагнучи бути авторитетним, вчитель фізичної культури, повинен боятись «бути як більшість», боятись жити у згоді з нав'язаними стереотипами, боятись пливати за течією, боятись бути конформістом, який сьогодні кричить: «Осанна!», а завтра: «Візьми, візьми, розіпни Його!». Назвемо кілька порад, які дали вчителі та студенти, продовжуючи наступне речення: «Педагогу, який не має власної позиції, доцільно було б дати такі поради...». Порада перша: якщо ти зрозумів, що належиш до більшості, ти повинен зрозуміти, що настав час змінитись. Порада друга: пам'ятай, що талановитий педагог приваблює своїх колег та учнів не тим, чим він звичайний, а своєю несхожістю на інших. Порада третя: якщо ти не дозволиш собі стати «як усі», то спасеш себе як особистість. Варто зауважити, що важлива не лише наявність власної позиції, а й мужність її захистити в ситуаціях, які цього потребують. Якщо її немає, то досить легко втратити вже здобутий авторитет.

По – четверте, прихильність та любов до дітей. З метою загострення на цьому уваги, звернемось до фрагменту художнього фільму «Ключ без права передачі», в якому створено образ авторитетного директора школи. Новий директор школи сидить у бібліотеці. Перед ним ціла купа книг з педагогіки. Він уже помітив, що найавторитетніший педагог у школі – вчителька літератури Марина Максимівна. Побачивши, що вона зайшла в бібліотеку, він звертається до неї з проханням: «Марино Максимівно, допоможіть мені розібратись... Мені тут підбрали книги з педагогіки... Але про нашу справу так товсто пишуть. Я заплутався. Підкажіть, що спочатку читати, що потім, а чого взагалі не потрібно читати». «Так, товсто пишуть про нашу справу, – відреагувала Марина Максимівна, вибираючи серед інших тоненьку брошуру і протягуючи її директору, – спочатку ось це, а потім все інше». «Так це ж белетристика!..», – здивовано сказав директор. «Ви просили моєї поради. Я вам її дала», – завершила діалог молода вчителька.

Відомий педагогічний критик С. Соловейчик писав: «Психолог досліджує психіку, філософ досліджує етику: вони встановлюють і повідомляють істини, необхідні для грамотного виховання. Але виховує людина, яка любить. У любові – правда. Правда не в наукових істинах, а в любові! Педагогіка – наука про мистецтво любити дітей». А один з відомих емігрантів, який тривалий час жив у Великобританії, Антоній Сурожський про одного з авторитетних своїх педагогів писав: «Він умів усіх нас любити. Без винятку. Коли ми були хорошими, – його любов була тріумфальною радістю. Коли ставали поганими, – його любов не змінювалась. Вона ставала гострим болем у ньому, болем, який нас оздоровлював і зміцнював. Ми змінювались тому, що нам ставало боляче через те, що було боляче йому, вчителю, якого і ми любили».

Про любов до дітей багато говорять і пишуть. Однак по-справжньому відчуває її силу лише той педагог, який робить це без зайвих слів, не акцентуючи на цьому уваги. Любов може приховуватись під зовнішньою суворістю, вимогливістю. Але якщо вона щира і справжня, то вихованці її відчують самі і самі зрозуміють, що педагог навмисно не демонструє, а приховує її в їх власних інтересах.

Практика свідчить: якщо ми сваримо учня з такою прихованою любов'ю, він може засмучуватись, але глибоко в душі це не ранив його, тому що він відчуває любов. Про це говорить О. Бальзак: «Суворість, яка виправдана сильним характером вихователя, його бездоганною поведінкою, яка витончено співвідноситься з любов'ю, навряд чи здатна викликати озлобленість». Говорячи про цей важливий компонент авторитету, звернемось ще до деяких цікавих думок щодо педагогічної любові – єдиного компоненту авторитету педагога, на який не розповсюджується закон компенсації, оскільки любові нічим не можливо компенсувати.

- Гете: «Вчать у тих, кого люблять».

- М.Є. Пестов: «Любов є провідником, який зв'язує душі невидимими нитками. Хочете ви здійснити вплив на інших, або щоб вони слухали вас? Для цього один шлях – любити їх так, щоб запалилась у них зворотня любов до вас, і тоді вони будуть з вами».

- Душевна любов – любити тих, хто тобі подобається. Духовна ж – любити того, хто тобі відрізливий.

- Саме вихованці, яких важко полюбити, і потребують любові.

• Л.М. Толстой: «Якщо вчитель має лише любов до учня, як батько, мати, він буде кращий за того вчителя, який прочитав всі книги, але немає любові ні до справи, ні до учнів. Якщо вчитель поєднує в собі любов до справи і до учнів, він – довершений учитель».

По – п'яте, **наявність педагогічного такту**, про що один з відомих англійських учених Леббок зауважував: «З допомогою такту можна домогтись успіху навіть тоді, коли неможливо нічого домогтись з допомогою сили». Такт означає обережність та почуття міри у спілкуванні, вміння спілкуватись так, щоб не принизити, не образити, не зачепити гідність. На думку соціолога В. Шубкіна, безтактна людина – «мікроагресор, який так само соціально небезпечний, як п'яний шофер, оскільки він посягає на суверенітет вашої особистості. Безтактність – це насамперед безглуздість, розумова лінь, вузькість мислення. Від безтактності до садизму – один крок».

Іншими, не менш важливими, компонентами авторитету називались: вміння спілкуватись на паритетних засадах (при розумній дистанції), не підкреслюючи своєї вищості над учнями; неформальний підхід до виконання своїх обов'язків; почуття розумного та доречного гумору, підтримування своєї фізичної форми;

Висновки

Оскільки успішність діяльності вчителя фізичної культури залежить від ставлення до нього учнів та колег, а ставлення вимірюється його авторитетністю, він має піклуватись про становлення авторитету. Забезпечення авторитету можливе лише при високому професійному рівні та рівні внутрішньої культури педагога, наявності у нього особистісної позиції, педагогічного такту, любові до дітей та неформального підходу до виконання своїх обов'язків. При цих умовах авторитет вже сам собою стає носієм суттєвого впливу на колег та учнів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Каплінський В.В. Основи виховної діяльності вчителя фізичної культури: Навчальний посібник / В.В. Каплінський, І. О. Асаулюк. – Вінниця: ПП «ТД «Сдельвейс і К», 2014.-294с.: іл.
2. Крупенин А. Л. Эффективный учитель / А. Л. Крупенин, И. М. Крохина. – Ростов-на-Дону: Тв. центр «Учитель», 1995. – 480 с.
3. О значении авторитета в воспитании / История педагогики в России: хрестоматия / сост. С. Ф. Егоров. – М.: Академия, 2002, – 400с.
4. Образ человека будущего: кого и как воспитывать в подростковых поколениях. Т 1 / Под ред. О. А. Базалука. –К.: Кондор, 2011. –328с.
5. Підласий І. П. Виховання замовляли? / І. П. Підласий.-Х.: Основа, 2012.-112с.
6. Тарасенко Г. С. Формування виховного потенціалу вчителя в процесі загальнопедагогічної підготовки: культурологічний підхід/ Г. С. Тарасенко// Наук. записки ВДПУ ім. М. Коцюбинського. – Вип.6. Ч.2. – Сер.: Педагогіка і психологія. – Вінниця, 2002. – С. 71–74.

АНОТАЦІЇ

СКЛАДОВІ ПЕДАГОГІЧНОГО АВТОРИТЕТУ ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Каплінський В. В., Асаулюк І. О.

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

У статті розкривається зміст основних компонентів педагогічного авторитету вчителя фізичної культури.

Ключові слова: педагогічний авторитет, професійний рівень, внутрішня культура, власна позиція, педагогічний такт.

СОСТАВНЫЕ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО АВТОРИТЕТА УЧИТЕЛЯ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ

Каплинский В. В., Асаулюк И. О.

Винницкий государственный педагогический университет имени Михаила Коцюбинского

В статье раскрывается содержание педагогического авторитета учителя физической культуры.

Ключевые слова: педагогический авторитет, профессиональный уровень, внутренняя культура, личностная позиция, тактичность.

The article characterizes the key components of the authority of the educational establishment leader.

Keywords: pedagogical authority, professional level, inner culture, one's own opinion, tactfulness.